

De lotgevallen van de dynastie Swanenburg

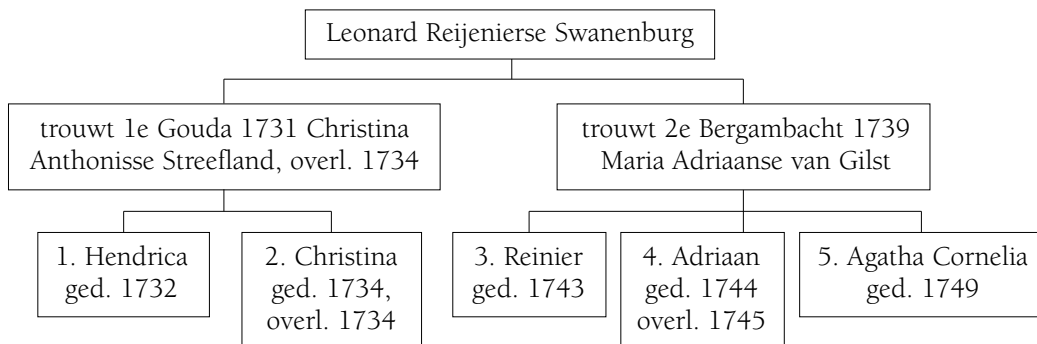
- behorende tot de Goudse elite in de 18e eeuw -

J.C. Bauer, met medewerking van G.A.F. Maatje

- Aflevering 3 -

6. De vierde generatie te Gouda: Hendrica, Reinier en Agatha Cornelia, kinderen van Leonard Reijenierse Swanenburg.

Het gezin in schema:

Hendrica Leonardse Swanenburg en haar schoonfamilie Ter Croye

Over haar komt de volgende en laatste aantekening van vader Leonard voor in zijn bijbel: '1769 Op Dingsdag den 28e November is mijn Oudste Dochter Henrica tot Gouda in St Janskerk Savonts ten Zes Uuren bij een Kaarsje getrouwt met Mr Arnoldus Ter Croyje, Raad en Oud-Schepen der Hoofdstad 'S Bosch en Secretaris der Vrij-en Heerlijkheid Oirschot, Meijerije van 'S Bosch quartier van Kempeland'. Waarom trouwen in november om 6 uur in de avond in het donker bij één kaarsje, hoewel schoonzoon Arnoldus toch een heer van stand was, gelet op zijn positie in het Brabantse land? Leonard zal niet blij zijn geweest met dit huwelijk want in de notulen van de hervomde kerkenraad van de Sint-Jan werd deze trouwerij aangeduid als een 'besloten' huwelijk, dus zonder publiek. Er is niet vermeld waarom deze 'straf' werd gegeven en wie daarom heeft gevraagd. De weduwnaar Arnoldus ter Croyje was te 's-Hertogenbosch geboren in 1731 en was eerder getrouwd met Suzanna Jacoba Ruisch. Hij was een zoon van dr. Arnoldus ter Croyje en Arnolda van Hemert.

Hendrica keerde na het overlijden van haar echtgenoot in november 1779 te Oirschot weer in Gouda terug. Zij woonde eerst aan de Oosthaven, waar zij een huis gehuurd moet hebben. Zij komt niet voor in de registers van huiseigenaren. Van 1799 tot aan haar dood in 1801 woonde ze aan de Westhaven nr. 62. Op 15 december 1800 liet zij een akte opstellen waarmee zij de procureur Hendrik van Voorst te Oirschot machtiging verleende om na haar overlijden al haar bezittingen te verkopen, waaronder obligaties en huizen te 's-Hertogenbosch.¹ Er werd echter niet bepaald waar de opbrengsten naar toe moesten. Arnoldus ter Croyje en Hendrica Swanenburg hadden één dochter, Arnolda Elisabeth ter Croyje, die in 1800 in de Sint-Jan is getrouwd met mr. Arnoldus Gijsberti Hodenpijl, advocaat te Gouda, maar afkomstig was van Schiedam. Zij zal de enige erfgenaam geweest zijn.

Reinier Leonardse Swanenburg en zijn loopbaan als Goudse regent

Reinier liet zich inschrijven als student rechten bij de Universiteit Leiden op 5 augustus 1760 en studeerde af op 12 september 1765. Er zijn geen concrete daden als jurist van hem te vinden. Maar hij had wel zeer veel openbare functies. Reinier was een typisch voorbeeld van een regent die van zijn vermogen leefde en kon volstaan met de uitoefening van de bestuurlijke banen. Volgens J.J. de Jong was hij kapitein bij de schutterij, librijmeester, lid van de vroedschap, schepen, schepencommissaris, ontvanger van de 100e/200e penning, kerkmeester Sint-Jan, aalmoezenier, adjunct ter dagvaart, politie-meester, commissaris huwelijkszaken, scholarch, weesmeester, thesaurier-fabriekmeester, schepene-meester en uiteindelijk één van de vier burgemeesters van Gouda, te weten in 1789-1790 en in 1794-1796.

Ten slotte was hij ook nog de Goudse commissaris van de waterschappen in de periode 1784-1795 en was hij heemraad in het polderbestuur van de Krimpenerwaard. Bekend is dat vele burgemeesters hem in het polderbestuur voorgingen die dijkgraaf waren geweest. Blijkbaar had men met de komst van Reinier in het bestuur genoeg van de stadse heerschappij want Reinier werd geen dijkgraaf, zelfs niet toen er een vacature was. Zijn vader Leonard had

Pagina uit de Goudse almanak 1794.

Kaart van het polderschap Krimpenerwaard.² Foto: J.C. Bauer.

Fragment van de kaart met familiewapen.

Foto: J.C. Bauer.

een aanzienlijk aantal bezittingen in deze polder opgebouwd, mede in relatie tot zijn schoonvader, Adriaan van Gilst, de secretaris van Bergambacht. Ook die bezat hofstedes en land in de polder. Zo kon Reinier ook eigen belangen behartigen, op zichzelf geen vreemde zaak in die tijd. Men kon slechts polderbestuurder worden als men zelf eigendom in de polder had. Er zijn geen economische activiteiten van Reinier bekend behalve dan het financiële beheer van het veelomvattende onroerend goed en de effecten. Hij bleef ongehuwd. Hij woonde aan de Oosthaven 24/25 in het huis 'De grauwe gans', waar zijn ouders ook gewoond hebben.

Het vermogen van Reinier Leonardse Swanenburg

Hij testeerde vlak voor zijn overlijden voor notaris Joan Janse Boers op 12 november 1801 en liet een vermogen na van 48.500 guldens, dat voor 3/4 deel ging naar zijn zuster Agatha Cornelia Swanenburg, weduwe van dominee Jan Arend Smit en voor 1/4 deel naar Arnolda ter Croije, dochter van zijn overleden halfzuster Hendrica

Swanenburg. Nog steeds behoorde tot zijn bezit de steenplaats 'Ijsselvrught' te Moordrecht en de hofstedes bij Hazerswoude, Stein en Waddinxveen die ook al in de nalatenschap van zijn vader voorkwamen.

•• Heden namiddag ten drie uren, is alhier in den ouderdom van ruim 57 Jaaren, aan een spoedig toegenomen verval van Krachten, overleden, myn eenigen waarden Broeder, den Wel-Ed. Geitr. Heer Mr. REINIER SWANENBURG. Raad en Burgemeester dezer Stad; geeve hier van Joor deze aan Familie en Bekenden, kennis, en, niet twyfelende aan hunne deelneeming, verzoecke van Coadoleantie verhoond te blyven.
 GOUDA den 14 Novemb. 1801. A. C. SWANENBURG.
 Wed. J. A. S M I T.

Verder bezat hij het huis waar hij woonde, het buurhuis 'De Eendracht', Oosthaven nr. 23, twee hofstedes te Bergambacht en Lekkerkerk en gronden in Bloemendaal. Hij overleed 14 november 1801.

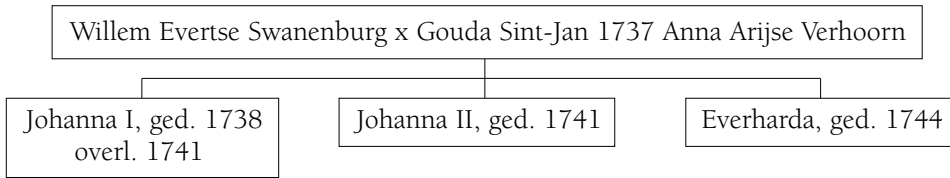
Familie-annonce overlijden Reinier Swanenburg.³

Agatha Cornelia Swanenburg en Ds. Jan Arend Smit

Eén der ondertekenaars van deze familie-annonce, de jongste zuster van Reinier, Agatha Cornelia, trouwde in de Sint-Jan op 7 augustus 1797 met de weduwnaar Jan Arend Smit, geboren te Zwolle. Hij was met zijn eerste vrouw Anna Petronella Klad uit Utrecht naar Gouda gekomen. Zij woonden Hoge Gouwe 43 waar Evert Leendertse Swanenburg en later diens dochter, Maria Swanenburg, gewoond heeft tot haar overlijden in 1788. Anna Klad is in januari 1794 overleden. Jan Arend Smit heeft het huis echter pas in 1794 gekocht van de erven Swanenburg. Hij was predikant van de hervormde gemeente te Gouda. Van hem is bekend dat hij in september 1787 uit Gouda is gevlucht naar Amsterdam toen de onlusten in Gouda uitbraken tussen de orangisten en de patriotten. Jan Arend werd voor een patriot aangezien. Hij heeft een periode niet mogen preken van de magistraat die daar toen nog invloed op kon uitoefenen.⁴ Jan Arend is te Gouda begraven in november 1800. Agatha overleed de 27ste september 1812 te Gouda. Er zijn geen dopen van kinderen aangetroffen.

7. De vierde generatie te Gouda: Johanna en Everharda, kinderen van Willem Evertse Swanenburg

Het gezin in schema:

Johanna Willemse Swanenburg en haar schoonfamilie Brack

Johanna II is als 'Jeannette' gehuwd in de Waalse kerk te Gouda op 30 november 1760 met de Goudse notaris Cornelis Claasse Brack, afkomstig van Leidschendam.

De moeder van Cornelis Brack, Gertrude Foucquet, was van een Hugenotenfamilie, via Dwingeloo afkomstig uit Fontenay-le Comte bij La Rochelle, Frankrijk. Niet uitgesloten is dat de Bracks eveneens een dergelijke afkomst hebben. Waarschijnlijk is dit de reden geweest om zich bij de Frans-georiënteerde Waals-gereformeerde gemeente in te schrijven. Zij kregen vijf kinderen: Gertrude op 29 september 1761, Jeannette I op 11 januari 1763, Guillaume op 12 maart 1765 en de tweeling Jeannette II en Corneille op 20 december 1766. Ten gevolge van de laatste bevalling is moeder Jeannette overleden en vier dagen later, op 24 december, begraven. Het jongetje van de tweeling redde het ook niet en is bijna twee weken later, op 5 januari 1767, begraven.

Vermeldenswaard is nog dat Gertrude Brack trouwde met de Goudse notaris en procureur Isaac Petrus Gosenson en dat Guillaume Brack notaris werd te Zwammerdam en Reeuwijk, baljuw van de Ambachtsheerlijkheid Voshol, en schout en secretaris van Zwammerdam en Reeuwijk.⁵ Zo'n combinatie van functies door één persoon is nu niet meer denkbaar. De Franse revolutie had net tien jaar eerder plaatsgevonden, waarmee de rechterlijke, de wetgevende en de uitvoerende macht gescheiden werden ingevoerd. In Holland gebeurde dat geleidelijk aan in de loop van de 19e eeuw. De familie Brack heeft in het pand Westhaven nr. 43, 'De Arce Noach', gewoond tot het overlijden van Jeannette Brack in 1852. Eerst hebben de ouders van Jeannette, Willem Swanenburg en Anna Verhoorn, er gewoond. Anna heeft er tot haar dood in 1801 samen met het gezin Brack geresideerd. Het huis was groot genoeg.

Everharda Willemse Swanenburg en de Goudse regent Joan Janse Boers

Everharda trouwde te Gouda in de Sint-Janskerk op 14 juli 1771 eveneens met een notaris, namelijk Joan Janse Boers, gedoopt te Rijnsburg op 2 december 1742.

Hij woonde in de Spieringstraat te Gouda, Everharda aan de Westhaven nr. 43 bij haar moeder Anna Verhoorn in het huis 'De Arce Noach'. Joan Boers werd poorter te Gouda op 24 mei 1764, kapitein van de schutterij, regent van het leprooshuis, commissaris van de waterschappen en lid van de vroedschap en schepen. Wat deze loopbaan betreft trad hij niet alleen in de voetsporen van zijn vader, grootvader en ooms die bestuurders waren van Rijnsburg, Katwijk en Waddinxveen, maar ook in die van de familie Swanenburg. De tak van zijn schoonvader, Willem Evertse Swanenburg en diens vader Evert Leendertse Swanenburg, is in het boek van J.J. de Jong niet beschreven. De Jong heeft consequent alleen die takken uitgewerkt die een Goudse regent hebben opgeleverd en dat was voor die tijd uitsluitend de mannelijke lijn. Vandaar dat het geslacht Boers er wel afzonderlijk in is opgenomen maar die tak Swanenburg niet.

Everharda en Joan kregen zes kinderen, allen gedoopt in de Sint-Jan: Christina in 1772,

Willem in 1774, Anna in 1775, Willem Jan in 1777, Anna Cornelia in 1779 en Carolus Adriaan in 1781. Twee niet met name genoemde kinderen werden begraven in 1774 en in 1775. Dat moeten Willem en Anna geweest zijn, gelet op het geven van dezelfde namen aan volgende kinderen. Joan Boers werd in 1805 begraven te Gouda. Everharda is niet te Gouda begraven.

De Goudse regent Willem Jan Swanenburg Boers

Deze Willem Jan werd notaris en procureur en volgde zijn aangetrouwde neef Isaac Gosenson op per 26 maart 1801. Hij leerde het ambt volgens zijn eigen verklaring aan de magistraat van zijn vader. Hij bleef ongehuwd maar zal wellicht gehoopt hebben de naam van zijn moeder Swanenburg in stand te kunnen houden, mede gelet op het uitsterven van de andere takken Swanenburgh in Gouda. Hij was lid van de vroedschap en

schepen van Gouda. Hij overleed, zo blijkt uit de overlijdensannonce, te Gouda op 15 december 1811, oud 34 jaar.

De opstellers van deze annonce zijn Anna Cornelia Boers en haar echtgenoot Casper Gerard Born, burgemeester van Ter Aar en Vrijhoven. Zij voerde de naam Swanenburg dus niet. In de annonce valt te lezen dat Willem Jan nog de enige in leven zijnde broer was. Carolus Adriaan Boers was in 1806 vertrokken naar Rotterdam en kennelijk ook al overleden. Waar de oudste dochter Christina Boers is gebleven is niet bekend.

* * * Heden overleed onze waarde en eenige overgeblevene Broeder, den Wel-Ed. heer WILLEM JAN SWANENBURG BOERS, Oud-Schepen en Oud-Raad der ~~Gouda~~ Gouda, mitsgaders Keizerlijk Notaris, aldaar residerende, in den ouderdom van ruim 34 jaren, na eene Longtering van bijna 15 Maanden.

Zijn beminlijk karakter en werkzaam leven zullen zijn nagedachtenis, voor alle die hem gekend hebben, nog lang dierbaar doen zijn; terwijl wij hem eenmaal in een beter leven hoopen terug te zien. Verzoekende onze en zijne veelvuldige Vrienden ons van Brieven van Rouwbeklag te versooneen.

G O U D A
den 15den December
1811.

C. G. B O R N.
A. C. B O R N.,
geb. B O E R S.

Familie-annonce overlijden Willem Jan Swanenburg Boers.⁶

Volgens J.J. de Jong hebben alle vier kinderen de naam Swanenburg Boers gevoerd. Dat wijst erop dat vader Joan Boers dat reeds heeft gedaan maar dat bleek nog niet toen de kinderen werden gedoopt in de Sint-Jan. De Jong heeft in zijn boek niet de regentloopbaan van Willem Jan Swanenburg Boers weergegeven. Waarschijnlijk viel het eerste decennium van de 19e eeuw net buiten het kader van het onderzoek van de elite in de 18e eeuw.

8. Slot

De Goudse dynastie Swanenburg is met het overlijden van de laatste mannelijke telg in de vierde generatie, Reinier, uitgestorven. Dankzij de vele sporen die zij hebben nagelaten in de archieven werd het mogelijk om een deel van hun familiegeschiedenis te beschrijven. En natuurlijk kon dit slechts met behulp van het boek van J.J. de Jong, *Met goed fatsoen*, over de Goudse elite in de 18e eeuw als historische achtergrond, waarin de dynastie Swanenburgh zo duidelijk past. Het geleverde commentaar op enkele punten uit De Jongs werk doet daar niets aan af. Er zijn nóg andere sporen van leden van het geslacht Swanenburg en aanverwanten te zien in Gouda in de vorm van hun grafzerken die in de vloer van de Sint-Janskerk liggen.⁷

Van de Swanenburgers: Reijenier Leendertse in vak 2, zijn kleinzoon Reinier Leonardse in vak 38, diens zusters Christina in vak 18 en Agatha Cornelia in vak 11. De vele andere hervormde Swanenburgers ontbreken. En verder zijn er van de aangetrouwden: Jan Arend Smit in vak 11, Cornelis Willems de Lange in vak 11, Martinus Martinusse Lambregts in vak 1, zijn zoon Martinus Martinusse Lambregts in vak 28, Evert van Harthals in vak 5, Marcellus van Harthals in vak 8 en Isaac Petrus Gosenson in vak 15. De vele andere hervormde aangetrouwden ontbreken.

Met dank aan...

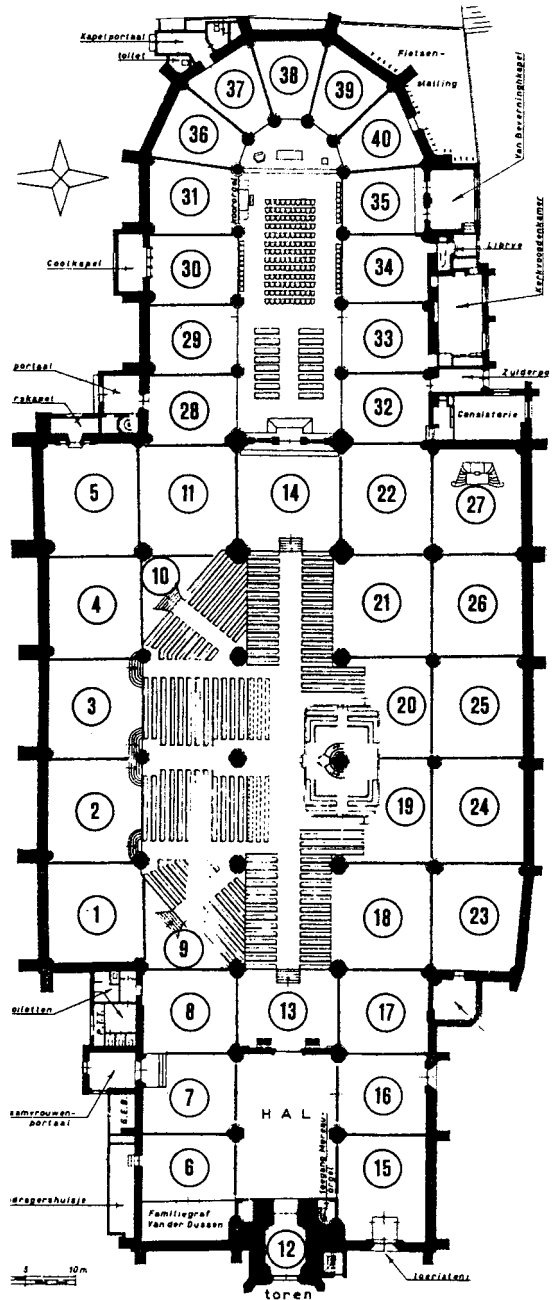
De totstandkoming van dit artikel in drie afleveringen was mede te danken aan Rob van Alkemade, Streekarchief Rijnland (voor adviezen en enkele transcripties), aan Gerard Maatje voor het vele ondersteunend onderzoek, aan medewerkers van het Streekarchief Hollands Midden te Gouda en aan Henny van Dolder-de Wit, archivaris van de hervormde gemeente Gouda.

Verantwoording van de bronnen

Voor de doop-, trouw- en begraafgegevens zijn de gebruikelijke DTB-registers geraadpleegd. Deze zijn niet in noten verwezen. De gegevens betreffende de bewoning en het eigendom van huizen zijn ontleend aan de inventarisatie door C.J. Matthijs. De gegevens over de uitoefening van ambachten zijn ontleend aan de gildedossiers. Het boek *Met goed fatsoen* van J.J. de Jong is telkens als achtergrond in de tekst vermeld. De afbeeldingen van oud-Gouda zijn ontleend aan A. Scheygrond, *Goudsche straatnamen* (Alphen aan den Rijn 1979). De overige bronnen zijn afzonderlijk in de volgende eindnoten aangegeven.

Noten

- 1 GA Rotterdam, Oud notarieel archief, H. Schadee, nr. 3500, f. 881.
- 2 Oud-raadhuis Haastrecht, litho.
- 3 Centraal Bureau voor Genealogie Den Haag, familie-annonces Swanenburg.
- 4 J.E.J. Geselschap, artikelen in de *Goudsche Courant*, 1953-1956.
- 5 De schrijver van dit artikel, J.C. Bauer, is een nakomeling van Cornelis Claasse Brack, notaris te Gouda en schout van Oucoop, die was gehuwd met Jeannette Willemse Swanenburg. Hun zoon, Guillaume Brack, was notaris en baljuw van Voshol, secretaris en schout van Zwammerdam en secretaris en maire van Reeuwijk. Diens zoon vervolgens, Cornelis Brack, was secretaris en burgemeester van Reeuwijk en de betovergrootvader van auteur J.C. Bauer, thans burgemeester van Reeuwijk.
- 6 Centraal Bureau voor Genealogie Den Haag, familie-annonces Swanenburg Boers
- 7 H.A. van Dolder-de Wit en H. van Reenen, *Inventaris van de grafzerken in de Sint Janskerk te Gouda*, hervormde gemeente Gouda, 1984.

Vloer Sint-Jan met vakindeling.